

2. NOORD-BRABANT. Bij Deurne was de vlinder vrijwel even gewoon als in 1945 (Nies).

Nuenen en omgeving. De voorjaarsgeneratie werd in Mei opgemerkt, de Juni-rupsen waren talrijk, de zomergen. was goed vertegenwoordigd (Neijts en Verhaak).

Hilvarenbeek. De voorjaarsgen. vloog minder talrijk dan in 1944, eind Augustus waren echter honderden rupsen te vinden (Stoppenburg).

Boxtel. 1 ex. in Mei (Piet).

Veghel. 12 Juli 3 exx. (Van Katwijk).

Sint Michielsgestel. 2e exx. op 15 en 16 April (Knippenberg).

Gilze. Meerdere exx. gezien op 28 April (teste Landsman).

Ulvenhout. 19 Mei een ex. op het landgoed Valkenburg (Van Lith).

Biesbosch. 27 Juli 1 ex. (Dunlop).

3. GELDERLAND. Oosterbeek, eind Juni een aantal rupsen, waarvan de vlinders vanaf 7 Juli uitkwamen (Ten Hove).

Wageningen. 26 Juli 1 ex. (Roepke), 27 Sept. 1 ex. gezien (Wilcke), 29 Sept. een sterk afgevlogen ex. (Sikkema). Dit zijn de 2 enige waarnemingen van een derde generatie, die mij over 1946 bekend werden.

Aalten. 26 tot 30 Juli ruim een dozijn vlinders, vooral op Eupatorium (Van Galen).

4. OVERIJSEL. 1 ex. op 25 Juli gevangen te Heino, er vlogen er meer (Herwarth).

In 1946 werden ook enkele mooie afwijkingen opgemerkt, o.a. de eerste Nederlandse exx. van f. *porrima* Hb., de tussenvorm. De vermelding hiervan behoort echter niet tot het onderwerp van dit artikel.

Het spreekt vanzelf, dat ik me ook in 1947 weer ten zeerste aanbevolen houd voor verdere mededelingen en, zowel positieve als negatieve, terwijl ik dringend verzoek vooral geen gekweekte vlinders los te laten op plaatsen, waar de soort nog niet voorkomt.

Summary. *Araschnia levana* L. continues to flourish. In 1946 it extended its range still further in the Netherlands. Its habitat now covers the provinces of Limburg, North Brabant and Gelderland, and it has penetrated into the province of Overijssel.

BOSSEN IN MIDDEN-LIMBURG.

door

R. GEURTS, Echt

Nu we voorzien, dat eerlang door rigoreus kappen veel van de Midden-Limburgse bossen zal verdwijnen — ons medelid Ir. Diemont vestigde kort geleden hierop nog eens speciaal de aandacht — en daarmee veel schoons en belangwekkends op natuurhistorisch gebied, nu juichen we het van harte toe, dat het Natuurhistorisch Genootschap zijn Pinksterexcursie naar een van deze bossen wil richten. Mogen velen door een bezoek niet alleen het belang van dit bos inzien, maar ook te gelegener tijd en plaats een lans breken voor instandhouding van wat ons rest aan recreatief schoon en biologische rijkdom.

Van het eertijds zo uitgestrekte woudgebied in Midden-Limburg — grotendeels een schenking van Koning Pippijn van Herstal, getuige verscheidene middeleeuwse oorkonden, o.a. De Cleernis van der Gemeeynte van Echt uit 1447, die teruggaat op oudere geschreven en ongeschreven bronnen — en waarvan de Italiaanse historicus en reiziger Lud. Guicciardini ¹⁾ schrijft: „Echterwaldia, pulchra simul et peramoena Geldriae ad Arnhemium sylva, boream versus procurrit” (aangehaald bij Ad. Welters: Geschiedenis van de Gemeente Echt p. 232) is nog maar een zeer klein gedeelte met bos begroeid. Naast smalle restjes, dikwijls niet meer dan een brede haag, doch vaak nog rijk aan allerlei zeldzame mooie dingen — die verspreid liggen in het terrein, verdienen naar tegenwoordige opvatting alleen nog de naam van bos: De Doort; Het Haverland met aansluitend Slekkerhout; Heiselaer en Voelslak (gedeelte van het Echterbos), alle drie onder Echt; Munichsbos onder Odiliënberg, Annadaalsbos en Esbroek in de gemeente Echt, Het Zweeltje en de Kemperkes onder Montfort, terwijl ook nog merkwaardig zijn de resten van de Steenderbos, in de volksmond Fesanebos, te Ohé en Laak en de Bolberg te Putbroek. Ook is het Susterse grensbos veel te weinig bekend.

²⁾ Descrittione delli tutti i Paesi Bassi — Antwerpen — 1567.

De Doort.

Dit floristisch zo rijke en faunistisch bijgevolg zo interessante bos ligt een goed kwartier ten Zuiden van de kom van Echt, vlak tegen Dieteren, gemeente Susteren. De grens wordt hier gevormd door de heldere, vrij snel stromende Middelsgraaf, eens de scheiding van de hertogdommen Gelder en Gulik, lopende dwars door onze provincie. Nu zegt men dat hier Zuid-Limburg ophoudt en het Midden of Noorden begint. Wij laten dat in het midden en volgen liever de bloemrijke oevers van het riviertje, waar waternimpfen, de „wientempers”, spelen de zalige zomerdagen lang, de glanzend rode bosaardbeitjes tot plukken noden en waar we niet genoeg krijgen van te kijken naar de statige wespenorchissen. De Doort nu strekt zich uit van ongeveer het gehucht Ophoven in Oostelijke richting tot ongeveer aan de Rijksweg, waar het eertijds overging in het hoger gelegen Haverland en Slekkerhout. Van de vroegere ca. 100 ha zal nu nog ruim een 40 ha over zijn; de grootste breedte bedraagt 400 m, op sommige plaatsen is het nog slechts 100 m breed.

Mogelijk liep het vroeger Westwaarts, tot ongeveer aan de Oude Maas. Bij de aanleg van het Julianakanaal kwamen hier veel eikenstammen, van ca. 15 m lang en ongeveer 1 m dikte te voorschijn, ingebed in Maaskiezels. Na enige tijd verging het hout aan de lucht tamelijk snel. Daar de stammen alle in Oost-Noord-Oostelijke richting lagen gestrekt, zijn de bomen blijkbaar tijdens een storm bij hoog water of overstroming, in deze streek niet zeldzaam, ontworteld.

Het bos ligt op een brede strook klei, in vroeger tijden afgezet door een meanderende Maasarm; een vruchtbaar gebied, dat gedeeltelijk reeds vroeg in cultuur werd gebracht, blijkens de typische toponiemen uit Frankische tijd, zoals Rode (Raoj) en Belleke. De oudere naam Dorent (met het t-suffix, cf. Lat. -etum, dat ook Echt en Boeket vertoont) wijst op een veel oudere benaming, uit de tijd dat de sleedoorn-meidoorn associatie die aan de eigenlijke boomvegetatie voorafgaat, nog de overheersende, misschien de enige was.

Ook nu nog tieren braamsoorten, mei- en sleedoornstruiken, benevens de wegedoorn en

de wilde roos er plaatselijk welig en kan men niet altijd ongestraft doordringen tot het „Slötje”, de plek waar Juffer Zonderkop rondspookt. (Nat. Hist. Mbd. 1940, pag. 41).

Plantensociologisch behoort de Doort thans tot het Andoornrijke (vochtige) Eiken-Haagbeukenbos (het Querceto-Carpinetum stachyetosum), ofschoon ook hier en daar overgangen naar het droge Muurrijke en het drassige Spiraerijke bos voorkomen.

De kensoorten van deze subassociatie zijn er dan ook alle vertegenwoordigd t.w. haagbeuk, grootbloemig sterremuur, speenkruid, rimpelmos, hoogstengelige sleutelbloem, gulden boterbloem, dolle kervel en schaafstro.

VERDWIJNENDE CULTUURPLANTEN WEVERSKAARDEN.

Jarenlang werden in de omgeving van Stein, Beek, Geulle, Elsloo en Schinnen weverskaarden op groote schaal gekweekt voor de lakenfabrieken te Aken. In 1915 heeft de 1ste wereldoorlog plotseling en voor goed een einde gemaakt aan deze teelt.

Ofschoon de industrie al lang stalen kaarden gebruikte, verkozen sommige fabrikanten nog steeds het natuurlijke product, omdat de stekels hiervan toch niet zoo licht afbraken als die van metaal.

Het zaad werd in Mei op een perk uitgezaaid en de jonge planten eind Juli of begin Augustus in het omgeploegde graanstoppelveld in rijen en op onderlingen afstand van 30—70 cm uitgeplant; op een morgen land ca. 130 tot 200 planten. Men moest gemakkelijk tusschen de rijen kunnen komen voor het schoonmaken en afsnijden.

Het volgend jaar in Juli of Augustus sneed men de uitgegroeide bollen met een mes af. Er werd een steel van 10—20 cm aangelaten, omdat ze op de fabriek op ramen moesten worden vastgespannen. Het eerst kwamen de oudste bollen in den top, die het eerst rijp zijn, aan de beurt, na 2—3 weken ook de zijstandige. Het was een werk waarbij men veel schrammen opliep!

De bollen werden in een grooten „kaafmand” verzameld en per „kruikar” naar huis vervoerd. Hier werden ze te drogen gelegd op een stelling van hout of draad, op zolder of onder een uit-